

От пиктограма до мем

Петя Янева

СУ „Св. Климент Охридски“
Имейл: pyaneva@hotmail.com

Абстракт: Съвременните технологии позволяват проследяването на настъпващите в реално време промени в езика. Тестовите, публикуване онлайн, като е-ресурси, са особено динамични и все по-често в тях се наблюдават нови явления, които могат да се разглеждат като осъвременени форми на основоположни комуникационни единици и видове текст. Целта на статията е да се разгледат модерните варианти на пиктограмата и идиограмите и да се проследят настъпващите в тях изменения под влияние на социо-културни процеси, както и изменението им при достигането на широка разпространеност и лесна разпознаваемост в мемове. Дискутира се предположението, че текстовете (и по-специално политическият коментар) еволюират под влиянието на виртуалната среда. Мемове (разгледани по-подробно по-долу) могат да се смятат за модифицирани популярни идеограми и пиктограми, които подлежат на преквалификация. Чрез лонгитюден анализ за целите на изследването са разгледани структурата на мемове и отделните им съставни части. Достига се до заключението, че процесът на развитие на пиктограми, идеограми и мемове може да бъде проследен, наблюдаван и изследван в реално време във виртуална среда.

Ключови думи: пиктограма, идеограма, мем, политически коментар, електронен текст.

From Pictograms to Memes

Petya Yaneva

Sofia University “St. Kliment Ohridski”
E-mail: pyaneva@hotmail.com

Abstract: The modern technology allows researchers to follow the language changes in real time. The texts published online are particularly dynamic and more often than not offer the opportunity to monitor new processes and variations of the standard texts. These new text phenomena can be treated as modern versions of known types of text and means of text communication. This paper aims to analyse the modern variations of pictograms and ideograms and to track the changes that occur in them as a result of the sociocultural processes and their influence, as well as their mutation, when viral popularity is achieved, into memes. The assumption is that the texts and especially the political commentary do in fact change under the influence of the virtual environment. From this it can be concluded that the memes can be considered a modified version of popular ideograms and pictograms which have been redefined. The longitudinal analysis that is used aims to research meme structure and its main components. The following conclusion has been reached: the process of the development of pictograms, ideograms and memes can be followed, observed and analysed in real time and in the virtual environment.

Keywords: e-text, Meme, political commentary, pictogram, ideogram.

Увод

Човешката писмена комуникация се гради на работата със знаци и знакови системи [1]. В им стоят пиктограмите – опростени графични единици. Те не са статични, а подлежат на адаптация и обогатяване или се отстраняват, когато се наложи по-ефективен символ. Под влиянието на процесите на глобализацията, свободното движение на хора и новите комуникационни канали (интернет) пиктограмите отново навлизат като основна част от интеракциите – „...интеракция – социално взаимодействие”... [2] и в писмените текстове.

В интернет средата текстът намалява количествено за сметка на информационното си съдържание, т.е. настъпва промяна в кодирането, която изисква включването на помощни средства от типа на графики, снимки, диаграми.

Разглежданата по-долу хипотеза е, че под влиянието на средата, в която се употребява, текстът се променя. Тази своеобразна еволюция може да бъде наблюдавана на всяко ниво и като неин пример се разглеждат различните етапи от развитието на пиктограмите. С цел проследяването им е приложен лонгитюден анализ на графично изображение от тип пиктограма.

Теоретичен обзор

Писмеността в модерната си форма се смята за сравнително ново явление [3]. Една от основните теории за възникването ѝ се гради на хипотезата за графичните и мнемонични техники, които се смятат за първоначална форма на писмена комуникация [4]. Според предложените хипотетични етапи на развитие еволюцията ѝ може да бъде проследена от възникването на пиктограмите – графични изображения, имащи стойността на дума/израз и притежаващи собствена семантична интерпретация [5] през преминаването им през процес на обогатяване с нови и разширяване на старите значения до преквалифицирането им в идеограми [6] – графични символи, които изразяват идея, цялостна концепция, „представяват предмети” или „да са картинни репрезентации на абстрактни идеи” [7]. За да се стигне до модерната азбука [8] [9], се налага опростяването им, което позволява свързването им с фонограми [10]. В процеса на стилизиране на пиктограмите първоначалното изображение става неразпознаваемо и те получават статута на символи [11]. Същевременно пиктограмите могат да бъдат комбинирани помежду си или с идеограми, които предават по графичен път по-сложни конструкции като действия и абстракции. Опростеността на изображението позволява заемането им в други езици и култури, което ги обогатява и предоставя нови възможности за изразяване [12]. За бързото разпространяване на дадени пиктограма и идеограма основна роля играе степента на разпознаваемост. Колкото повече от участниците в комуникацията могат да я декодират, толкова по-вероятно е тя да бъде възпроизведена по-късно и да влезе в редовна употреба. За да е комуникацията с тях успешна „...в двата края на комуникационния канал...” трябва да интерпретират пиктограмата по сходен начин, с минимални вариации [13]. Счита се, „...че пиктограмите могат да действат като универсален език...” [14]. Пример за успешна имплементация на подобна рудиментарна система са унифицираните пътни знаци.

Мем

Настъпващите в езика промени могат да бъдат наблюдавани на звуково, семантично и синтактично ниво и под формата на чуждици [15]. В електронната си форма текстовете са по-интерактивни и позволяват да бъдат комбинирани с изображения, както и увеличаването на количеството и вида на употребявани мемове (идея, която се разпространява писмено, устно, чрез ритуални практики и др. вертикално и хоризонтално в рамките на дадена социо-културна среда), пиктограми и идеограми, които да улеснят предаването на комплексна контекстуална информация. Увеличаването на количеството, качеството и разнообразието на графичния материал води до сравнително големи изменения в познатите видове текст. Мемове следва да

бъдат разглеждани като нова форма на текст, използван в електронната комуникация, изграден въз основа на кратък социо-политически коментар.

„Принципът на сходство, който свързва миметичните действия и техните референти е перцептуален...” [16] се гради на дихотомната основа познато-непознато. Колкото по-познато е явлението, толкова по-голяма е вероятността то да бъде адаптирано за употреба от групата. Миметичното пренасяне на информация „...може...да се отнася еднозначно за действия и събития... както да предава емоции” [17]. В процеса на адаптиране на подобни средства за комуникация те стават прогресивно по-прости графично, но по-сложни на съдържателно ниво, като модерните пиктограми и идеограми изобразяват предимно емоционален фон (емоджи – от японски: picture letter: малко дигитално изображение на емоция, чувство), съдържат обратната връзка на декодиращия и допълват контекста на комуникацията. Тези нови форми могат да бъдат наблюдавани в електронните текстове от смесен тип (изписани устни текстове – чат) и крайно кратки разновидности на коментар (туит, чието ограничение е 140 знака).

Структурата на мемовите се състои от две част – изображение и текст. Целта на графичния елемент е да насочи участниците в комуникацията към фонови знания („народопсихологията на определен етнос, на създадените исторически връзки в заемания от него регион и др. ...” [18]). А сред предимствата му [19] е, че може да бъде възприеман по-бързо от изписаните думи. Декодирането му обхваща както фоновата информация, така и изказването на кодиращия [20]. Това е една от „...фундаменталните функции на снимковия материал...”, а именно че „...картините показват света, а думите го описват...” [21]. Същевременно „...ефективността им зависи от историческите и културни аспекти на интерпретацията им” [22].

Друга основна особеност на пиктографските изображения е, че „...не съществува завършена система с предварително точно определени параметри и изградена синтактична структура” [23]. Това позволява постоянно обновяване на използвания базов набор от символи.

Следователно мемовите се опират на символната система на средата, в която са създадени, което позволява възприемането, декодирането и лесното им възпроизвеждане, т.е. в основата им се намира базова система от пиктограми и идеограми. Към графичния елемент по-късно се добавя текстов материал. Въпреки че идеограмите имат собствено значение, текстът към тях често не може да съществува самостоятелно. Като част от цялото той е носител на новото по разискваната тема: реакция, емоционален отговор или коментар на вече известното. От това следва, че пиктограмите могат да еволюират в мем под влиянието на средата, в която се употребяват.

В интернет значението на предложеният мем се задава от автора и се променя под влиянието на потребителите. Представеният по-долу пример е с известния като „Пепе” мем, като преди всяка версия на анимационната антропоморфна жаба са добавени годините на първа публикация с цел да се проследят изменението в графичния му дизайн и свързаните с него конотации.

От пиктограма до мем

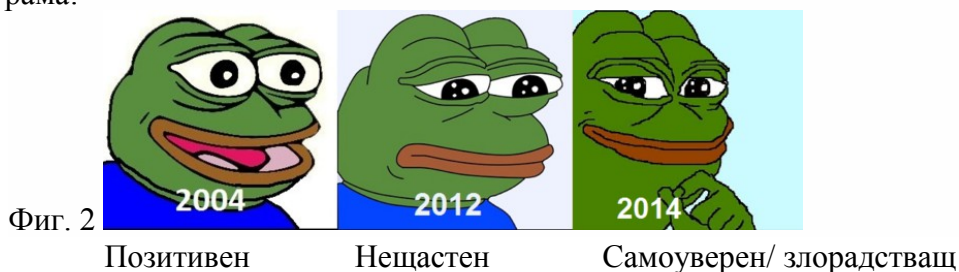
С цел онагледяването на тази хипотеза по-долу е представена кратка история на **Пепе** – антропоморфна жаба, творение на Мат Фюри, част от комикса *Boy's Club*, чието издаване започва през 2005 г.

Като метод се прилага стандартен лонгитюден анализ, тъй като микро-лонгитюдният анализ, който се използва за изследването на текстове в интернет страници [24] не е подходящ за мемове, поради особеността на тяхното разпространение. Тъй като степента на популярност им зависи от обратната връзка на потребителите, се смята, че обновяването им всяка година е сравнително бързо, поради което са взети най-популярните примери от периода 2004–2017 г. В анализа се проследяват предимно измененията в графичното изображение, кога (относително) се появяват първите текстове към него и т.н.

Фиг. 1

Навлизането на Пепе във виртуалната среда се осъществява в рамките на интернет форума 4chan, където са качени сканирани отделни гримаси на героите. Това се счита за началото на пиктограмата Пепе, на която се приписва значението: „[x] носи удоволствие”. По-късно (2008–2009 г.) се добавя противоположното значение, което води до изменението на самата пиктограма:

Вследствие на това Пепе се обвързва като цяло с репрезентацията на емоционални състояния, което поставя основата за добавянето по-късно на други душевни състояния като: злорадство, самодоволство, гняв и др. Това поставя въпроса за прекласифицирането на вече разпознаваемия символ от пиктограма в идеограма. Същевременно опростеният външен вид на идеограмата прави възможно и лесното постигане на прилика с реални образи на принципа на карикатурата. По време на кандидат-президентската кампания в Съединените щати през 2016 г. символиката му се разширява още веднъж, с което той вече обхваща и движението за борба за свобода на изразяването, съпротивата срещу цензурата и стремеж към промяна на статуквото.

Фиг. 3

Фиг. 4

В резултат на това политическо развитие, мемът Пепе придобива нов нюанс, като в необходимата предварителна информация за използващите го влиза изискването да са запознати с новоформираното виртуално движение за защита на свободата на изразяване на мисли и мнение, кандидат-президентските кампании в САЩ през 2017 г. и т.н.

В рамките на политическия коментар представеният по-горе мем излиза от рамките на англо-саксонската културна среда и навлиза на ниво международна политика с публикациите в Туитър на руското посолство в Англия, които са насочени към реакцията на управляващите и медиите на резултатите от американските избори.

Заклучение

Динамиката на развитието на писмените текстове под влиянието на новите смесени форми на комуникация позволява и проследяването на преминаването на отделни графични символи в други, както и техният жизнен цикъл. Така простите символични репрезентации на физически явления постепенно се обогатяват с нови конотации и в комбинация с други знакови системи образуват идеограми. При натрупана критична маса от информация и асоциации и при условия за максимално разпространение и дори прескачане на социо-културните и езикови бариери, идеограмите могат да се превърнат в мем, който да прескочи в друга група и да пренесе със себе си закодираната в него идея. Следователно мем е комбинация от основа пиктограма или идеограма и допълнение от текстови елемент.

Цитати:

- [1] Braudo T. E. & Frumkina R. M. (2006). Sign systems as substitutes for natural language, *Cultural-Historical Psychology*, N. 5.
- [2] Петровский, А. В. & Ярошевский, М. Г. (1985). *Краткий психологический словарь*. Москва.
- [3] Senner, W. (1991). Theories and Myths on the Origins of Writing: A historical overview, *The origins of writing*. Nebraska: University of Nebraska Press.
- [4] Fischer, S. R. (2001). *History of writing*. Suffolk.
- [5] Cho, H. & Ishida, T. (2011). *Exploring Cultural Differences in Pictogram Interpretations*, in *The Language Grid: Service-Oriented Collective Intelligence for Language Resource Interoperability*, Berlin.
- [6] Senner, W. (1991). Theories and Myths on the Origins of Writing: A historical overview, *The origins of writing*, Nebraska: University of Nebraska Press.
- [7] Taylor, I. (1991). *The Alphabet: An account of the origin and development of letters*. New Delhi.
- [8] Driver, G. R. (1976). *Semitic Writing: from Pictograph to Alphabet*. Oxford.
- [9] Gelb, I. J. (1952). *A study of writing*. Chicago.
- [10] Taylor, I. (1991). *The Alphabet: An account of the origin and development of letters*. New Delhi.
- [11] Fischer, S. R. (2001). *History of writing*, Suffolk.
- [12] Robinson, A. (2009). *Writing and Script: A Very Short Introduction*. Oxford.
- [13] Cho, H. & Ishida, T. (2011). *Exploring Cultural Differences in Pictogram Interpretations*, in *The Language Grid: Service-Oriented Collective Intelligence for Language Resource Interoperability*. Berlin.
- [14] Polat, B. & Yağbasan, M. (2015). *Semiotic function of pictograms in social life and suggestions for the health field*. Athens.
- [15] Hock, H. & Joseph, B. D. (2009). *Language History, Language Change, and Language Relationship: An Introduction to Historical and comparative Linguistics*. Berlin.
- [16] Hurford, J., Studdert-Kennedy, M. & Knight, C. (1998). *Approaches to the evolution of language: Social and Cognitive Bases*. Cambridge.
- [17] Hurford, J., Studdert-Kennedy, M. & Knight, C. (1998). *Approaches to the evolution of language: Social and Cognitive Bases*. Cambridge.

- [18] Хаджиева, Е. (2014). За споделянето на чуждата култура, *Български език и литература*, кн. 4.
- [19] Bruyas, M. P., Le Breton, B. & Pauzie, A. (1996). *Iconic information presentation: pictograms understanding, study about ambiguity*. Glasgow.
- [20] Lamy, J., Duclos, C., Bar-Hen, A., Ouvrard, P. & Venot, A. (2008). *An iconic language for the graphical representation of medical concepts*, BMC Medical Informatics and Decision Making 20088:16.
- [21] Espe, H. (1990). *The communicative potential of pictures: eleven theses, in Ecological Perception Research, Visual Communication, and Aesthetics*. Heidelberg.
- [22] Spinillo, C. (2012). *Graphic and cultural aspects of pictograms: an information ergonomics viewpoint*, IEA 2012: 18th World congress on Ergonomics - Designing a sustainable future, *Journal: Work*, vol. 41.
- [23] Braudo T.E. & Frumkina R.M. (2006). Sign systems as substitutes for natural language, *Cultural-Historical Psychology*, N. 5.
- [24] Kutz, D. & Herring, S. (2005). *Micro-Longitudinal Analysis of Web News Updates*. School of Library and Information Science Indiana University Bloomington. Indiana.

Библиография

1. Braudo T. E. & Frumkina R. M. (2006). Sign systems as substitutes for natural language, *Cultural-Historical Psychology*, N. 5
2. Bruyas MP, Le Breton B, Pauzie A. (1996). *Iconic information presentation: pictograms understanding, study about ambiguity*, Glasgow.
3. Cho, H. & Ishida, T. (2011). *Exploring Cultural Differences in Pictogram Interpretations*, in The Language Grid: Service-Oriented Collective Intelligence for Language Resource Interoperability, Berlin
4. Driver, G. R. (1976). *Semitic Writing: from Pictograph to Alphabet*, Oxford.
5. Espe, H. (1990). *The communicative potential of pictures: eleven theses, in Ecological Perception Research, Visual Communication, and Aesthetics*, Heidelberg.
6. Fischer, S. R. (2001). *History of writing*. Suffolk.
7. Gelb, I. J. (1952). *A study of writing*. Chicago.
8. Hock, H. & Joseph, B. D. (2009). *Language History, Language Change, and Language Relationship: An Introduction to Historical and Comparative Linguistics*. Berlin.
9. Hurford, J., Studdert-Kennedy, M. & Knight, C. (1998). *Approaches to the evolution of language: Social and Cognitive Bases*. Cambridge.
10. Kutz, D. & Herring, S. (2005). *Micro-Longitudinal Analysis of Web News Updates*. School of Library and Information Science Indiana University Bloomington, Indiana.
11. Lamy, J., Duclos, C., Bar-Hen, A., Ouvrard, P. & Venot, A. (2008). *An iconic language for the graphical representation of medical concepts*. BMC Medical Informatics and Decision Making 20088:16.
12. Polat, B. & Yağbasan, M. (2015). *Semiotic function of pictograms in social life and suggestions for the health field*. Athens.
13. Robinson, A. (2009). *Writing and Script: A Very Short Introduction*. Oxford.
14. Senner, W. (1991) *Theories and Myths on the Origins of Writing: A historical overview*, in The origins of writing. Nebraska.

15. Spinillo, C. (2012). *Graphic and cultural aspects of pictograms: an information ergonomics viewpoint*, IEA 2012: 18th World congress on Ergonomics - Designing a sustainable future, *Journal: Work*, vol. 41.
16. Taylor, I. (1991). *The Alphabet: An account of the origin and development of letters*. New Delhi.
17. Петровский, А. В. & Ярошевский, М. Г. (1985). *Краткий психологический словарь*, Москва.
18. Хаджиева, Е. (2014). *За споделянето на чуждата култура*, Български език и литература, кн. 4.

Източници на използваните мемове:

Фиг. 1: <http://knowyourmeme.com/memes/pepe-the-frog>

Фиг. 2: https://www.reddit.com/r/4chan/comments/31gk8t/r9k_rare_pepe_starter_kit/

Фиг. 3: <http://knowyourmeme.com/memes/pepe-the-frog>

Фиг. 4: <http://www.latimes.com/politics/la-na-pol-pepe-the-frog-hate-symbol-20161011-snap-htmlstory.html>

Сп. „Реторика и комуникации“, брой 36, септември 2018 г.

Статията е по проект „Формиране на компетентности и усъвършенстване на умения за прилагане на съвременни методи и методики за научни изследвания от млади учени” (Договор № ДМ10/2 от 14.12.2016 г. по Фонд „Научни изследвания”) – онлайн публикуване.